

JAMOATCHILIK FIKRINI SHAKLLANTIRISHDA PRNING AHAMIYATI

Kalmurzaeva Ayman

QDU magistranti

Annotatsiya: *Ushbu tadqiqot ishida jamoatchilik fikrini shakllantirish jarayonida PR (public relations) faoliyatining o'рни va ahamiyati tahlil qilinadi. PR vositalari orqali tashkilotlar, davlat idoralari va shaxslar omma bilan samarali aloqa o'rnatishi, ijobiy imij yaratishi hamda ishonchni mustahkamlashi yoritiladi. Shuningdek, zamonaviy axborot makonida PR strategiyalarining dolzarbligi va ularning ijtimoiy ongga ta'siri ilmiy jihatdan asoslanadi.*

Kalit so'zlar: *jamoatchilik fikri, PR, kommunikatsiya, imij, ommaviy axborot vositalari, ijtimoiy tarmoqlar, strategiya*

Abstract: *This article examines the role and importance of public relations (PR) in shaping public opinion. It highlights how organizations, government institutions, and individuals use PR tools to establish effective communication with the public, build a positive image, and strengthen trust. The relevance of PR strategies in the modern information environment and their impact on public consciousness are also scientifically justified.*

Keywords: *public opinion, PR, communication, image, mass media, social media, strategy*

KIRISH

Bugungi globallashuv va axborot texnologiyalari jadal rivojlanayotgan davrda jamoatchilik fikri jamiyat taraqqiyotining muhim omillaridan biri sifatida namoyon bo'lmoqda. Jamoatchilik fikri nafaqat ijtimoiy jarayonlarga, balki siyosiy, iqtisodiy va madaniy qarorlar qabul qilinishiga ham bevosita ta'sir ko'rsatadi. Shu sababli uni shakllantirish, boshqarish va yo'naltirish masalalari dolzarb ilmiy-amaliy muammolardan biri hisoblanadi.

Jamoatchilik fikrining shakllanishida turli omillar – ommaviy axborot vositalari, ijtimoiy tarmoqlar, ta'lim tizimi, madaniy qadriyatlar va shaxslararo muloqot muhim rol o'ynaydi. Biroq ushbu jarayonda eng samarali vositalardan biri sifatida PR faoliyati alohida ajralib turadi. PR nafaqat axborotni yetkazish, balki uni maqsadli auditoriya ehtiyojlari va manfaatlariga mos ravishda talqin qilish, jamoatchilik bilan ikki tomonlama muloqotni yo'lga qo'yish imkonini beradi.

Zamonaviy jamiyatda axborot oqimining keskin ortishi natijasida insonlar turli xil, ba'zan qarama-qarshi ma'lumotlar ta'sirida qolmoqda. Bunday sharoitda PR mutaxassislari tomonidan ishlab chiqilgan aniq strategiyalar jamoatchilik ongida barqaror va ijobiy tasavvurlarni shakllantirishga xizmat qiladi. Ayniqsa, davlat

boshqaruvi tizimida, biznes sohasida va nodavlat tashkilotlar faoliyatida PRning o'zni tobora ortib bormoqda.

Shuningdek, PR faoliyati orqali tashkilotlar o'z faoliyati haqida ochiq va shaffof ma'lumot berish, jamoatchilik bilan ishonchli aloqalar o'rnatish hamda turli inqirozli vaziyatlarda to'g'ri kommunikatsiya strategiyalarini amalga oshirish imkoniyatiga ega bo'ladi. Bu esa o'z navbatida jamoatchilik fikrining ijobiy shakllanishiga xizmat qiladi.

Maqolaning asosiy maqsadi – PR faoliyatining jamoatchilik fikrini shakllantirishdagi nazariy va amaliy jihatlarini o'rganish, uning samaradorligini oshirish omillarini aniqlash hamda zamonaviy sharoitda PR strategiyalarining ahamiyatini ilmiy asoslashdan iborat.

Jamoatchilik fikrini shakllantirishda PRning roli

Jamoatchilik fikri – bu jamiyat a'zolarining muayyan voqea, hodisa yoki subyektda nisbatan umumlashgan qarashlari yig'indisidir. Ushbu fikr ko'pincha axborot oqimi, ijtimoiy tajriba va tashqi ta'sirlar asosida shakllanadi.

PR faoliyati jamoatchilik fikrini shakllantirishda quyidagi jihatlar orqali muhim rol o'ynaydi:

- Axborotni tartibga solish va yetkazish – PR orqali berilayotgan ma'lumotlar maqsadli auditoriyaga tushunarli va tizimli tarzda yetkaziladi.

- Ijobiy imij yaratish – tashkilot yoki shaxs haqidagi ijobiy tasavvurlarni shakllantirish orqali jamoatchilik fikriga ta'sir ko'rsatiladi.

- Ishonchni mustahkamlash – muntazam va haqqoniy kommunikatsiya orqali jamoatchilik bilan barqaror aloqalar o'rnatiladi.

- Inqirozli vaziyatlarni boshqarish – salbiy axborot oqimi sharoitida PR strategiyalari orqali vaziyatni yumshatish va jamoatchilik fikrini ijobiy tomonga yo'naltirish mumkin.

Natijada PR jamoatchilik fikrini nafaqat shakllantiradi, balki uni boshqarish vositasiga ham aylanadi.⁷⁴

PR vositalari va ularning samaradorligi:

PR faoliyatida turli kommunikatsion vositalardan foydalaniladi va ularning har biri jamoatchilik fikriga turlicha ta'sir ko'rsatadi.

Asosiy PR vositalariga quyidagilar kiradi:

- Press-relizlar – tashkilot faoliyati haqida rasmiy axborot berish vositasi
- Matbuot anjumanlari va brifinglar – jurnalistlar orqali keng jamoatchilikka axborot yetkazish
- Intervyular – shaxsiy pozitsiyani ifodalash orqali auditoriyaga ta'sir o'tkazish
- Ijtimoiy tarmoqlar – tezkor va bevosita muloqot platformasi
- Tadbirlar (eventlar) – jamoatchilik bilan jonli aloqani mustahkamlash vositasi

⁷⁴ Бернейс Эдвард
“Пропаганда” – М.: 2010 159 б

Ushbu vositalarning samaradorligi ularning to'g'ri tanlanishi va strategik qo'llanilishiga bog'liq. Ayniqsa, bugungi kunda ijtimoiy tarmoqlar PRning eng kuchli vositalaridan biriga aylangan.

Raqamli PR va zamonaviy kommunikatsiya muhitining xususiyatlari:

Raqamli texnologiyalar rivojlanishi natijasida PR faoliyati ham tubdan o'zgarib bormoqda. Internet, ijtimoiy tarmoqlar va mobil platformalar orqali axborot tarqatish jarayoni tezlashdi va global xarakter kasb etdi.

Zamonaviy PRning asosiy xususiyatlari quyidagilardan iborat:

- Interaktivlik – auditoriya bilan ikki tomonlama muloqot imkoniyati
- Tezkorlik – axborotni real vaqt rejimida yetkazish
- Moslashuvchanlik – turli auditoriyaga mos kontent yaratish
- Shaffoflik talabi – jamoatchilik tomonidan ochiqlik va haqqoniylikka bo'lgan ehtiyojning ortishi

Raqamli PR orqali tashkilotlar nafaqat o'z axborotini tarqatadi, balki jamoatchilik fikrini tahlil qilish, monitoring qilish va unga mos ravishda strategiyalar ishlab chiqish imkoniyatiga ega bo'ladi.

PR strategiyalarining jamoatchilik ongiga ta'siri:

PR strategiyalari uzoq muddatli rejalashtirish asosida ishlab chiqiladi va ular jamoatchilik ongiga sezilarli ta'sir ko'rsatadi. To'g'ri ishlab chiqilgan PR strategiyasi orqali:

- ijtimoiy qadriyatlar shakllanadi,
- muayyan g'oyalar ommalashadi,
- jamoatchilikning qaror qabul qilish jarayoniga ta'sir o'tkaziladi.

Masalan, ekologiya, sog'lom turmush tarzi yoki ta'limga oid PR kampaniyalar orqali jamiyatda ijobiy ijtimoiy o'zgarishlarga erishish mumkin.

Shu bilan birga, PRning noto'g'ri yoki manipulyativ qo'llanilishi jamoatchilikni chalg'itishi mumkin. Shu sababli PR faoliyatida axloqiy me'yorlarga rioya qilish muhim hisoblanadi.⁷⁵

PR faoliyatida auditoriyani o'rganish va segmentatsiya qilishning ilmiy asoslari

Jamoatchilik fikrini shakllantirish jarayonining samaradorligi, avvalo, maqsadli auditoriyaning chuqur tahliliga bog'liqdir. PR faoliyatida auditoriyani o'rganish ijtimoiy, demografik va psixologik omillarni kompleks tahlil qilishni nazarda tutadi. Mazkur yondashuv kommunikatsiya jarayonini ilmiy asosda tashkil etish imkonini beradi hamda axborotni turli ijtimoiy qatlamlar tomonidan qabul qilinish darajasini oshiradi.

Auditoriyaning segmentatsiya qilish PR strategiyasining muhim tarkibiy qismi bo'lib, u turli guruhlarining axborotga bo'lgan ehtiyoji, qiziqishi va munosabatini aniqlashga xizmat qiladi. Natijada har bir segment uchun mos kommunikativ

⁷⁵ Джефкинс Фрэнк, Ядин Дэниэл
“Паблик рилейшнз” – М.: 2003 211-б

yondashuv ishlab chiqiladi va bu jamoatchilik fikrining maqsadli hamda barqaror shakllanishiga zamin yaratadi. Shu jihatdan qaralganda, segmentatsiya jarayoni nafaqat texnik bosqich, balki PR faoliyatining nazariy va metodologik asoslaridan biri sifatida e'tirof etiladi.

PR faoliyatining etik tamoyillari va ijtimoiy mas'uliyati

Zamonaviy PR faoliyati nafaqat kommunikativ jarayon, balki ijtimoiy mas'uliyatni ham o'zida mujassam etgan murakkab tizim sifatida namoyon bo'ladi. Jamoatchilik fikriga bevosita ta'sir ko'rsatish imkoniyatiga ega bo'lgan PR faoliyati doirasida etik me'yorlarga rioya qilish muhim ilmiy-amaliy ahamiyat kasb etadi.

PR jarayonida haqqoniylik, shaffoflik va aniqlik tamoyillariga amal qilish jamoatchilik ishonchini ta'minlashning asosiy shartlaridan biridir. Aks holda, noto'g'ri yoki manipulyativ axborot tarqatish ijtimoiy ongda salbiy stereotiplarning shakllanishiga olib kelishi mumkin.⁷⁶ Shu bois PR mutaxassislari o'z faoliyatida nafaqat axborotning samaradorligini, balki uning ijtimoiy oqibatlarini ham hisobga olishlari zarur.

Etik jihatdan asoslangan PR faoliyati uzoq muddatli istiqbolda barqaror kommunikatsiya tizimini yaratadi hamda tashkilot va jamoatchilik o'rtasida o'zaro ishonch muhitining shakllanishiga xizmat qiladi.⁷⁷ Shu bilan birga, u jamiyatda sog'lom axborot makonini rivojlantirishda muhim omil sifatida e'tirof etiladi.

Xulosa

Mazkur tahlillar natijasida aniqlanishicha, jamoatchilik fikrini shakllantirish jarayonida PR faoliyati muhim nazariy va amaliy ahamiyatga ega bo'lgan kommunikativ mexanizm sifatida namoyon bo'ladi. PR orqali tashkilotlar, davlat tuzilmalari hamda ijtimoiy institutlar jamoatchilik bilan tizimli va maqsadga yo'naltirilgan aloqalarni yo'lga qo'yish imkoniyatiga ega bo'ladi.

Jamoatchilik fikri ko'p omilli murakkab ijtimoiy hodisa bo'lib, uning shakllanishida axborotning mazmuni, uni yetkazish usullari hamda auditoriyaning qabul qilish xususiyatlari muhim rol o'ynaydi. Shu nuqtai nazardan, PR faoliyati ilmiy asoslangan strategiyalar orqali ushbu jarayonni tartibga solish va boshqarish imkonini beradi. Ayniqsa, zamonaviy raqamli kommunikatsiya sharoitida PRning ta'sir doirasi kengayib, uning ijtimoiy ongga ta'siri yanada kuchaymoqda.

Shuningdek, PR faoliyatining samaradorligi auditoriyani to'g'ri tahlil qilish, mos kommunikatsiya vositalarini tanlash va etik me'yorlarga qat'iy rioya etish bilan chambarchas bog'liqdir.

Mazkur omillar hisobga olingan holda olib borilgan PR faoliyati jamoatchilik ishonchini mustahkamlash, ijobiy imijni shakllantirish hamda barqaror ijtimoiy munosabatlarni rivojlantirishga xizmat qiladi.

⁷⁶ Галумов Эраст
"Основы PR" – М.: 2004 324-б

⁷⁷ Чевшенко Д.А.
"Реклама маркетинг PR" – М.: 2014 496-б

Xulosa o'rnida ta'kidlash joizki, PR bugungi kunda jamoatchilik fikrini shakllantirishning ajralmas vositasiga aylanib, jamiyat taraqqiyoti va ijtimoiy barqarorlikni ta'minlashda muhim omillardan biri sifatida e'tirof etiladi.

Uning ilmiy asosda va mas'uliyat bilan qo'llanilishi esa ijobiy ijtimoiy natijalarga erishishning muhim sharti hisoblanadi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. Бернейс Эдвард “Пропаганда” – М.: 2010
2. Джефкинс Фрэнк, Ядин Дэниэл “Паблик рилейшнз” – М.: 2003
3. Галумов Эраст “Основы PR” – М.: 2004
4. Чевшенко Д.А. “Реклама маркетинг PR” – М.: 2014